

Šiame numeryje:

Nerasime kultūros be poezijos. Antanas Maceina atsako į klausimą: Kristus — asmuo ar reikalas? Liūnės Sutemos eilėraštis. Kai buvome jauni, Paryžiuje vandravojom: rašytojas Stepas Zobarskas prisimena inž. Kazimierą Motekaitį. Aloyzo Barono linksmi eilėraščiai. Su Nadu Rasteniu atsisveikinant. 1980 metų muzikos premija Alfonsui Mikulskiui. Gintaras mokslininkų dėmesio centre. Lietuvių Bendruomenės literatūros premija. Nauji leidiniai.

Kertinė Parastė

Nerasime kultūros be poezijos

Artėjant kasmetinėms Poezijos dienoms Chicagoje (jos kita savaitgalį, gegužės 30 — 31 d. Jau-nimo centre), o skaitytojams ma-tant informacijas apie tai laik-raščiuose ir girdint radijo pranešimuose, gali kilti klausimas: ar galima gyventi ir be poezijos? Aišku — žemėje esanti gyvybė gali egzistuoti ir be poezijos. Nesuskaičiuojama gausybė gyvū-nijos formų žemėje be jos puik-liausiai verčiasi, pasitenkinda-ma vien fiziologine mityba. Bet ar žmogus, ta visos tvarinijos vir-šūnė, gali be poezijos (kaip ir be muzikos) apsieiti, tai jau kitas klausimas. Ypač žmogus, jau pa-siekęs kultūros kūrimo laipsnį.

Todėl nereikia stebėtis, jog kiekvienos kultūros gimimo lop-ščiūpavio ir poezija. Nepadau-gindami galėtume tarti, jog kiek-vienos kultūros tiek pirmuosius žingsnius, tiek jos subrendimą žymėjo poezijos pasirodymas ir jos iškilimas. Analogija būtų ta pati ir atskirų tautų istorinėje bei kultūrinėje egzistencijoje. Ar-gi tūkstantmetė didžioji Indijos kultūra neprasidėjo poetikaisiais Vedu himnais, argi graikų, o tuo pačiu ir visos Europos kultū-ros pradžia neužsimėgė amži-nuosiuos Homero eposais; net nau-jesnių laikų italų tautos ir kal-bos subrendimą argi nepradeda Dantės ir Petrarkos poezija; o kas gi beliktų iš vokiečių dvasi-nės kultūros be Goethės, Schille-rio, Hoelderlino ir kt. poezijos.

Pagaliam ir i lietuvių tautą, kaip kultūrai subrendusią ir kul-tūrą kuriančią tautą, ar nebuvo atkreiptas pasaulio dėmesys, kai buvo pamatyta ir išgirsta mūsų liaudies poezija — dainos. Ir ar neatsistojom kaip lygūs su ly-giais greta kitų, suskambėjus Donelaičio hegzametrams, liudi-jantiems visokeriopą tautos su-brendimą.

Gal sakysite, jog tai vien toli-mi laikai, nostalgika, bet nerea-li praeities romantika. Standien-gi technologijos amžius! Bet ar jame poezija dingus? Anaipolt! Žmogus pasiliko žmogumi ir ne-regresavo vien tik i mityba besi-

rūpinantį gyvūną. Nereikia čia nė senutės Europos pavyzdžio. Užtenka pavyzdžių ir jaunatve trykstančioj Amerikoje. Poezijos studijų kursai egzistuoja čia kiek-viename universitete. Leidžiami poezijai skirti žurnalai. Ir ne vien patiemis poetams pasiskaityti. Juos remia, prenumeruoja ir skaito visa kultūringoji visuome-nė. Štai ir toje pačioje mūsų Chi-cagoje: jau net 68 metai išėina mėnesinis poezijos žurnalas "Po-etry". Pastaraisiais laikais šio žurnalo rengiamos Chicagoje taipgi Poezijos dienos, kuriose savo kūrybą skaito žymiausi da-barties poetai. O kiek panašių poezijos žurnalų visoje Ameri-koje! Sunku būtų ir suskaičiuoti. Plataus kultūrinio amerikiečių gyvenimo jau negalima būtų iš-vaizduoti ir be įvairiausių poezi-jos rečitalių. Jų neaplenkia nei kultūrinio programų FM radio stotys, nei įvairios kultūrinės institucijos. Štai, žvilgtelėję vien į gegužės mėnesio "Chicago" žurnalo kultūrinių parengimų šio mėnesio kalendorių, randa-me net keiolika poezijos rečita-lių viešose bibliotekose, įvairiuose klubuose, muziejuose. O kur dar uždaresni rečitaliai universi-tetuose, kolegijose ir kt.

Tad nevertėtų atsilikti ir mums, ypač žinant, kiek daug lietuviškoji poezija yra davusi ne vien tik asmeniškajam mūsų pergyvenimui, bet ir visos lietu-vių tautos išlikimui ir jos išilai-kymui dabarties neganduose. Net čionykščiam mūsų jauni-mui ši poezija yra įdomi ir ma-sinanti, įeigu tik randama atitin-kamų ir patrauklių būdų ją pa-žinti. Sakysim, šiais mokslo me-tais Illinojaus universitete, Chi-cago Circle, lietuvių kalbą ir li-teratūrą dėstanti Marija Stanku-vienė — Saulaitytė su studentais nagrinėjo ir kai kuriuos mūsų poetus. Studentų netrūko. Ne-trūko ir ju smalsaus dėmesio šių dienų poezijai.

Kuo tad bus ypatingos šių me-tų Poezijos dienos Chicagoje?

(Nukelta i 2 psl.)

KRISTUS: ASMUO AR REIKALAS?

ANTANAS MACEINA

Ivadas

Bendroji mūsų susirinkimo*) te-ma "Kristus — taip. Bažnyčia — ne?" yra pažymėta klausuku. Tai reiškia: mes abejojame jos tiesa, to-dėl esame susiję pasiaikintų, ar galėtume jai pritarti. Antra vertus, ši tema atrodo esanti labai moder-ni. Ji yra atkeliavusi iš Amerikos, skelbiama dažniausiai jaunimo ir išreiškianti dabartinio žmogaus re-liginį nusiteikimą. Vis dėlto ir šiuo atžvilgiu klausukas pasilieka; pas-lieka todėl, kad ana tema paprastai esti ir suprantama, ir nusakoma ne-dialektiškai: tik taip ir tik ne. Tuo tarpu mūsų dienų mąstymas yra iš esmės dialektinis, vadinasi, ir taip, ir ne. Šviesoje tikrai moder-naus mąstymo, kurio mus išmokė Hegelis, negalėtume tarti nei Kristui tik taip, nei Bažnyčiai tik ne. Kas tad sako "Kristus — taip. Baž-nyčia — ne" kalba gana senoviškai. Jis kalba lūpomis atsilikėlio, ku-ris nejaucia, kokia paini yra šio po-sakio dialektika.

Pats Kristus šią dialektiką jautė

*) Red. pastaba. — Šių metų geg-1-4 d. įvyko Diebuge, Mainzo vysku-pijos namuose, Vokietijos lietuvių ka-talikių suvažiavimas, nagrinėjęs gana aktualią temą "Kristus — taip. Baž-nyčia — ne?". Čia spausdiname pir-mąją šios temos paskaitą, skaitytą (iš juostelės) A. Maceinos, kuris sklai-do, kokiame gi Kristui galime ir priva-lome tarti taip. Kitas dvi paskaitas apie Bažnyčios ryšį su Kristumi ("Baž-nyčia — taip") ir apie Bažnyčią kas-dienoje ("Bažnyčia — ne") skaitė prof. L. Tulaba ir kun. A. Rubikas.

labai gerai. Pranašaudamas Jeruza-lės sugriovimą ir pasaulio pabaig-ą, jis įspėjo savo klausytojus: "Jei kas jums tuomet sakytų: 'Štai, čia Kristus ar tenai', netikėkite! Nes kils netikrų kristų" (Mt 24,23-24). Kitaip tariant, Kristaus samprata is-torijos eigoje pavirs savo priešingy-be ir sunaikins pirmąjį jo vaizdą. Todėl kas sako "Kristus — taip", privalo visų pirma pasiklausti, koks yra tasai Kristus, kurį jis teigia: tik-ras ar netikras? Netikram Kristui juk negalime tarti taip. Tarti taip galime, pasak vokiečių dogmatiko Karlo Adamo, "tik pilnutiniam Kris-tui", o ne "flirtuojančiųjų salonų Kristui — aviganiui ar mokslinių ka-binetų Kristui — simboliui" (1). Už-tat Kristus ir kalbėjo: "Jeigu jums kas sakytų 'Štai, jis tyruose', neiki-tele! Štai jis namų gilumoje', netikė-kite!" (Mt 24,26). Ir šis įspėjimas yra tartas visiems amžiams ir visoms kartoms. Jis tartas ir mums. Tad ir suklūstame, išgirdę, kad kas nors drąsiai taria "Kristus — taip". Nes labai galimas daiktas, kad priešais šį taip mes privalome statyti ne.

Ir ši dialektika eina toliau. Kris-tus nurodė ne tik į "netikrų kristų" atsiradimą laiko eigoje, bet taip pat ir į savo paties pasiklimą istorijoje. Kitaip jo įspėjimas būtų buvęs be-prasmis. Iš kur gi mes būtume galė-ję sužinoti, koks Kristus yra tikras, kad tartume jam taip, ir koks netik-ras, kad tartume jam ne? Kaip tik todėl, siųsdamas savo mokinius "į visą pasaulį" ir liepdamas jiems skelbti "Evangeliją visai kūrinijai" (Mk 16,15), Kristus ir pažadėjo bu-voti su jais kartu: "Aš nepaliksiu

Nukryžiuotasis

Lietuvių liaudies skulptūra iš Vidurio Lietuvos

jūsų našlaičiais (Jn 14,18)... Aš e-su su jumis per visas dienas iki pa-saulio pabaigos" (Mt 28,20). Nūn, šį Kristaus mokinių žygiavimą per pasaulį ir šį paties Kristaus buvojimą kartu su jais mes vadiname Baž-nyčia. Yra labai primityvu Bažnyčia laikyti šventovę su klebonija ir kle-boną su šeimininke. Bažnyčią gali-ma suprasti tik ryšium su Kristumi. O ryšium su Kristumi Bažnyčia yra, kaip sako minėtasis K. Adamas, "dievažmogiškosios jo esmės reiški-masis (Auswirkung) istorijoje" (2). Bažnyčia nėra ir reikšdina Kristų laiko tėkmėje.

Bet jei Bažnyčia yra kristonėš arba christoforinė, tuomet, tariant Kristui taip, būtų didžiulis nesusi-pratimas tarti Bažnyčiai ne. "Baž-nyčia — ne" būtų įmanoma ir logiš-kai, ir egzistencialiai tik tuo atveju, jei Bažnyčios centre nestovėtų Kris-tus kaip jis pats: savo asmenybe, sa-vo gyvenimo įvykiais, savo vaidme-niu amžinybėje. "Mes turime Didįjį Kunigą Dievo namams" (Zyd 10, 21), skaitome laiške žydams. Šie gi Dievo namai kaip tik yra Bažnyčia, ir šis Didysis Kunigas yra kaip tik Kristus. Kas tad tartų "Bažnyčia — ne", pakibyt ore ir su savo ištara "Kristus — taip". Nes tik Bažnyčioje kaip savo namuose Kristus yra dabartinis — niekadus nepraejęs ir nepraeisšis. Tik Bažnyčia yra Kris-taus skelbimo ir tuo pačiu jo paži-nimo versmė. O jei kas vaizduotųsi, galįs pažinti Kristų iš Naujojo Tes-tamento raštų, teatsimena, kad visi šie raštai yra kilę Bažnyčioje ir iš Bažnyčios kaip rašytinis jos tikėj-i-mas ir kad jie yra patikimi liudytojai tik Bažnyčios pripažinimo arba šių raštų kanoniškumo dėka.

Be Bažnyčios ar šalia Bažnyčios nėra jokio šventraščio. Tai viena. Antra, Kristus Naujajame Testa-mente yra tik nuotrupa. Baigdamas savo evangeliją, šv. Jonas prisipa-žįsta, kad "yra dar daug kitų daly-

ku, kuriuos Jėzus padarė" (Jn 21, 25), kurių tačiau Jonas neužrašė. Ir ne tik jis neužrašė; visko neuž-rašė nė kiti autoriai bei jų raštų redaktoriai. Naujasis Testamentas nėra nei galutinė, nei pilnutinė Kris-taus pažinimo versmė. "Būtų išmo-nė tikėti, kad visas Kristus telpa tarp dviejų knygos viršelių" (P. Caadajev). Čia glūdi pagrindinė protestantizmo klaida: sola scriptu-ra niekadus nėra buvę ir iš viso būti negali. Naujasis Testamentas be Baž-nyčios nustoja galiojės ne tik kaip šventraštis, bet ir kaip šaltinis, ka-dangi visa, ką jis pasakoja, yra imta iš Bažnyčios. Taigi: ne visur ir ne-visados galima tarti "Bažnyčia — ne", nepaneigiant paties Kristaus. Tačiau šį klausimą skaidyti bus jau kitų šio suvažiavimo paskaitų uždavinys. Mano pareiga yra nuro-dyti i dialektiką mūsų santykių su Kristumi, vadinasi, panagrinėti pa-čią pirmąją bendrosios temos dalį, būtent: ko reikia, kad galėtume tar-ti: KRISTUS — TAIPI.

1

Pagrindinis klausimas, kuris grin-džia bei laiko mūsų nusistatymą Kristaus atžvilgiu, skamba: kas sto-vi mūsų tikėjimo centre — Kris-taus asmuo ar "Jėzaus reikalas, die Sache Jesu", kaip tai formuluoja da-barties teologai (3). Kam sakome taip: pačiam Kristui ar jo tikslams — "das Ja zu Jesu Zielen"? (4). Dar trumpiau: kas yra Krikščionybė — įvykis ar elgesys? ontologija ar eti-ka? Jau E. Renanas atsakė į šį kla-simą antrąja jo puse: "La foi dispa-rue, la morale reste — tikėjimas dingsta, dorovė pasilieka". Ir šiais žodžiais jis tiesiog tartė ištare mūsų dienų nusistatymą Krikščionybės atžvilgiu. Nes jo žodžius — tuo ar kitu pavidalu — šandien kartoja aišbė teologų ir sielovadžių. Štai tik du šios rūšies pavyzdžiai. "Tarti Jėzui taip, skaitome 24 autorių kny-

goje "Kodėl aš esu krikščionis — Warum ich Christ bin", reiškia ne pripažinti antžemiškus duomenis bei įvykius, bet galėt gyventi viltimi ir mėginti būti atviram kitiems (p. 81)... Tarti taip Jėzaus dieviškumui... nėra dalyko branduolys (p. 75)... Kad būtum krikščionis nėra reikalo tarti taip Kristui kaip Die-vo Sūnui ir jo prisikėlimui" (p. 74) (5). Ir šių žodžių autorius, beveik didžiudamasis, priduria: "Šia pras-me aš negaliu ir nenoriu būti krikš-čionis" (t.p.).

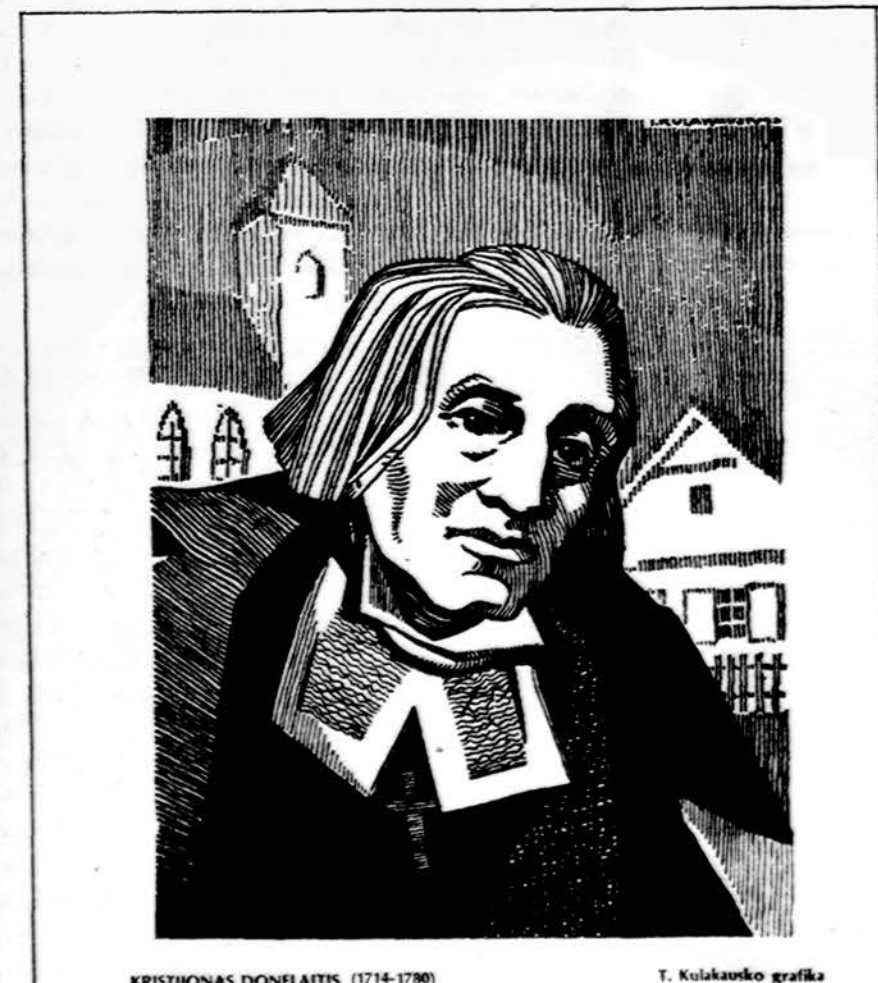
Tai teologo žodžiai. Tą patį kar-toja ir pasauliškis: "Pastarąjį de-šimtmetį aš atradau istorinį Jėzų. Žinote, Dievas veikia šiame žmogu-je. Jo Naujiena darosi tiesiog ap-čiuopiama. Jėzus, mano nuomone, gyvens ilgiau, negu Bažnyčia... Šio Jėzaus pažiūromis i Dievą aš sekti negaliu. Bet jo mokslas apie meilę... tai centrinė gyvenimo linija. Aš jam tikiu, šitam Jėzui. Tai žmogus, pro kurį kažkas spindi; kažkas, kas ma-ne būtinai liečia" (6). Trumpai ta-riant: atsieti Kristaus asmenį nuo "Jėzaus reikalo", jį reikala teigti, o patį asmenį juo grįšti bei aiškinti — štai renaniškojo nusistatymo linkmė, visa jėga atbudusi dabartyje ir persunkusi ne vieno krikščionio sielą. "Kristus — taip" šandien reiškia žmogaus elgesį pagal Jėzaus etiką, išreikštą įvairiais palygini-mais, pamokymais, įsakymais. Kris-tus — dorovininkas žavi daugelį tiek savo gyvenimu, tiek savo mokslu. Tačiau kas jis yra pats savyje kaip asmuo, esti arba nesvarbu, arba ne-reikalinga, kadangi Jėzaus etika yra aiški ir be jo paties; ji būtų aiški, net jei Jėzaus iš viso nebūtų buvę. J.

—P. Sartre vienoje vietoje yra pa-stebėjęs, esą pasaulyje niekas nepa-sikeistų, jei Dievo ir nebūtų. Jo žo-džius pamėgdžiojo vienas teologas sakydamas, kad Krikščionybėje nie-kas nepasikeistų, jei archeologai rastų Jeruzalėje mumiją ir neabejo-tinai įrodytų, esą tai Kristaus lavo-nas.

Šiam tad Jėzui — dorovininkui, šiam Jėzui — rabbi iš Nazareto mes ir tariame ne. Nes čia "Jėzaus reika-las" užstoja tarsi šešėlis Kristaus as-menį ir iškreipia Krikščionybės es-mę. Savo paskaitose apie dievažmo-giškumą VI. Solovjovas yra pabrė-žęs, kad Krikščionybė turi savą tu-rinį, kuris ją skiria nuo kitų religi-jų, ir kad šis jai savas bei skirtinas turinys yra ne Kristaus mokslas a-pie pasaulį, apie žmogų, net ne apie Dievą, o tikrai apie patį save: Kris-tus — jis Pats — stovi Krikščion-ybės centre ir sudaro jos pagrindą. Kristaus etika plaukia iš jo ontolo-gijos. Kitaip ji neturėtų jokio patei-sinimo. "Didžiausias Krikščionybėi pavojus yra kalbėti ne apie Jėzų Kristų, o apie dieviškąjį Mokytoją" (V. Rozanov). Nes čia funkcija — mokymas — pridengia asmenį. Pri-dengus gi asmenį, nkvsta mokymo pagrindimas, ir "mokytojas" virsta svaiciotoju. Kristaus darbai ir žo-džiai būtų gryna išmonė, jei jie ne-plauktų iš jo asmens sanklodos. To-dėl Vokietijos vyskupiai savo parei-škime ryšium su H. Kuengo knyga "Christ sein" ir rašo: "Jėzus Kris-tus negali daryti to, ką daro, jei jis nėra tai, kas yra" (7).

Štai kodėl galutinė Krikščionybės skleidimo pasaulyje prasmė ir yra pastatyti žmoniją prieš tą patį kla-simą, kurį Jėzus kėlė apaštalams ir kurį jis kelia visiems, visur ir visa-dos: "Kuo jūs mane laikote?" (Mt 16,15). Žmonės gali laikyti Kristų daug kuo: "Jonu Krikštytoju, Eliju, Jeremiją" ar koku kitu pranašu (plg. Mt 16,14); jie gali laikyti jį

(Nukelta i 2 psl.)

KRISTIJONAS DONELAITIS (1714-1780)

T. Kulakausko grafika

Poezijos dienos Čikagoje

KRISTIJONO DONELAIČIO 200 METŲ MIRTIES SUKAKČIAI

Gegužės mėn. 30 d. 8 v.v. 1980 JAUNIMO CENTRE

ir 31 d. 8 v.v.

Šių metų Poezijos dienų Chicagoje plakatas, suprojektuotas Petro Aleksos su T. Kulakausko grafika.

Kristus : asmuo ar reikalas ?

labdarius, vargšų užtarėjus, gyvenimo pakaitų skelbėjus ir net sukilius. Tačiau visi šie aptarimai esti Kristui priskiriami tik iš viršaus, todėl liečia tik jo funkcijas, o ne jį patį kaip asmenį. Tik tada, kai anas į apaštalus kreiptas klausimas yra atkreipiamas tiesiog į mane patį ir liečia Kristų irgi kaip jį patį, tik tada jis kyla iš gelmių ir darosi man savas: Kuo tu laikai mane? Nes tik tokiu atveju asmuo stoja prieš asmenį akis į akį. Kalbėti tad apie Kristų galima ne tos ar kitos teologinės teorijos, o tik asmeninio išpažinimo forma. Tarti "Kristus — taip" reikškia išpažinti, kas jis iš tikro yra.

2

Kas tad yra Kristus kaip jis pats? — Dabartinė christologija nuolatos pabrėžia nepakartojamą ir nepaprastą Kristaus savitumą, tačiau ji bijo aiškiai išpažinti, kame gi šis savitumas glūdi. J. vadina Kristų "žmogiškumo mastu" (W. Dirks), "galutiniu mastu" (H. Kueng), "žmogiškosios būties modeliu" (H. Kueng), "atsakymu į žmogaus gyvenimo prasmę" (D. Sevrakis), "žmogaus provaizdžiu" (D. Soelle), net biologine "didžiąja atmaina, neatgręžiamą ir nukreiptą ateitin kaip ir visos vykusios biologinės atmainos, kurios gyvybę ne menkina, o stiprina" (W. Dirks) (8). Vis dėlto nesunku pastebėti, kad šios Kristui priskiriamos savybės anaipol nepada- ro jo nepakartojamą savitą. Dėl ko gi Kristus turėtų būti žmogiškumo mastas ir tai net galutinis mas- tas? Dėl ko gi jis turėtų būti žmo- giškosios būties modelis ir net pro- vaizdis? Dėl ko gi jis turėtų atsa- kyti į gyvenimo prasmės klausimą? Be abejo, mes galime sutikti, kad Kristus yra ir mastas, ir modelis, ir provaizdis, ir atsakymas. Tačiau kas yra ta jėga, kuri padaro jį ir mastu, ir modeliu, ir provaizdžiu, ir atsaky- mu? Juk visos šios Kristaus savybės yra tik pasekmės, o ne priežastys. Neatskleidus gi priežasties, būtų leng- vapediška ir net banalu kažkokį ten izraelitą iš Nazareto laikyti žmogiš- kumo mastu ir net žmogiškosios prasmės nešėju. Užtat šitokiam be aiškaus ir tikro pagrindo nudailin- tam Kristui mes ir sakome griežtai ne.

Kur tad slypi pagrindas, kad anas izraelitas iškyla viršum visų ir viršum visko savo nepakartojamą ir neperžengiamą savitumą? — Tera vienas vienas vienintelis šaltinis, gal- šis šį pagrindą atskleisti, būtent: Kristaus santykis su Dievu. Dris- čiau betgi teigti, kad dabartinė christologija šio santykio kaip tik reikiamai neskleidžia. Nepakarto- jamas bei nepaprastumas Kristaus savitumas šiandien paprastai esti įsivaizduojamas jo santykiu su žmogumi, ypač su nusikaltusiu, pažemintu, kentčiančiu žmogumi, paliekant Die- vą arba visiškai šalinant, arba pa- darant Kristų Dievo garsia kalbama, per kurį Dievas skelbia savo valią, tarsi jos nebūtų jau skelbęs įvai- riausių pranašų bei išminčių lū- pomis. Dar daugiau: šiandien ma- noma, esą galima kalbėti apie Kris- tų net ateistams. Tai rodo prieš po- rą metų išleista ir didelio pasiseki- mo turėjusi knyga "Jėzus ateistams — Jesus fuer Atheisten" (Stuttgart 1977), parašyta čekų filosofo mark- sisto — ateisto Milan Machovec. Šia knyga Machovec noris šventraštyje esamą išganymo idėją pagilinti, naujai interpretuoti ir tuo parodyti, kad Jėzus — Išganytojas esąs ano meto socialinių bei ekonominių są- lygų padaras. Modernus marksistas, pasak Machovec, galįs visai rimtai imtis "Jėzaus reikalo", kadangi šis reikalas atitinkas Markso metodolo- giją kiekvienai idėjai ar jos istorinei apraiškai įieškoti ekonominių šak- nų. Santykis su Dievu čia esąs vi- siškai nereikalingas. Net jei Jėzus ir būtų buvęs nepaprastai Dievu pa- sitikęs žmogus, jo skelbimo bei veik- los tikrosios šaknys kerojančios vis dėlto ne šiame pasitikėjime, o pri- slėptosios klasės kovoje už savo išsi-

George Rouault (prancūzas, 1871-1958)

Šventasis Vėdas (aliejus)

vadavimą. Todėl ateistiškai — marksistinė Jėzaus interpretacija e- santi ne tik galima, bet dargi net būtina, kad marksizmas atitiktų da- barties lūkesčius (9). Ir tai labai nuoseklu, jei Krikščionybė, kaip tei- gė jau Renanas, yra ne ontologija, o tik etika. Jei betgi Krikščionybė yra daugiau, nei tik etika, tuomet Kristus, svarstomas be Dievo, yra netikras Kristus, kuriam kaip tik rei- kia tirti ne. — Kaip tad susieti Kristų su Dievu?

Kristaus santykis su Dievu yra nusakomas žodžiais: "tikras žmogus ir tikras Dievas — verus homo et verus Deus". Tai yra formulavęs jau visuotinis Chalkedono susirinki- mas daugiau, nei prieš pusantro tūkstantio metų (451 m.). Savyje ši formulė yra ne kas kita kaip tru- putį konkretesnė išraiška Evangeli- jos skelbimo: "Žodis buvo Dievas... Tas Žodis tapo kūnu ir gyveno tarp mūsų" (Jn 1,1,14). Tai reiškia: Kristus yra tikras Dievas, tapęs tik- ru žmogumi. Jis nėra nei tik Dievas, kuriam žmogybė būtų tik priedan- ga, tik išvaizda ar kaukė. Bet jis nėra nei tik žmogus, kuriam dievybė būtų tik vidinė nuotaika, tik malonė ar įkvėpimas. Nel Kristus yra tos pačios esmės bei prigimties, kaip ir mes visi, ir tos pačios esmės bei pri- gimties, kaip ir Dievas. Dievo ir žmogaus sąjunga Kristuje yra ne moralinė ar simbolinė, o būtinė ar ontologinė. Todėl kalbant apie Kristų — žmogų nevalia pamiršti, kad jis yra ir tikras Dievas, o kal- bant apie Kristų — Dievą negali- ma neįvertinti jį kaip žmogų. Christologija apima ir turi apimti abu šiuos polius, nes tik šia apimti- mi ji atskleidžia tikrąją Kristaus as- menybės sąrangą. Kas tad išleistų iš akių tą ar kitą polių ar jį net neig- tų, tas kalbėtų apie netikrą Kristų, kuriam mes privalėtume tarti ne, nepaisydami tokios kalbos entuziaz- mo.

Šiandien gana garsiai kalbama a- pie Kristų kaip apie tikrą žmogų, išvystant jo žmogiškumą į visas plotmes. Tačiau šiandien tik nenor- mis kalbama apie Kristų kaip tik- rą Dievą, pasitenkinant, pavadinus jį "dievišku" simboline prasme, bet vengiant regėti jame Dievo Sūnų tos pačios esmės, garbės bei didy- bės, kaip ir Tėvas, ką kaip tik ir skelbė Chalkedono susirinkimas. Mūsų dienomis yra atsinajinę ir tiesiog net pasikartoję tie patys Kris- taus asmenybės svarstymai, kokie yra buvę 4-5 šimtymetyje. Jei kas manytų, esą to ar kito šiandien- nio teologo pabrėžiama Kristaus žmogybė ir pritemdoma Kristaus dievybė esąs naujas dalykas, atitin- kas mūsų laikų dvasią, tas nesu- sivotų Bažnyčios istorijoje nė tru- pučio. Kristaus atžvilgiu mes, šian- dieniniai, nesame tarę nė vieno saki-

nio, kuris nebūtų buvęs tartas 4-ja- me ar 5-jame šimtymetyje, anuo ne- paprastai aštrių bei įtampių chris- tologinių ginčų metu. Teologijoje — gal net labiau, negu kurioje kito- s srityje, yra klaidinančios ir apgau- šios vartojimas naujų terminų. Se- nos sampratos, įvilkotos į madinį žo- dyną, anaipol nepraranda savos se- natvės, kaip 70 metų senutė nepa- jaunėja, seginti trumpų sijonėlių. Taip yra ir su mūsų šiandieninė- mis kalbomis apie Kristų. Visos jos yra senos, labai senos. Visas jau Chalkedono susirinkimas yra užbai- gęs. Mes jas tik atšviežiname, tarsi šio susirinkimo nebūtų buvę.

I priekaištą gi, esą Chalkedono susirinkimas nusakė Kristaus asme- nybę graikiškosios filosofijos savo- meto Bažnyčios Tėvų raštus, jeigu jis sugeba suprasti kaip tik to paties meto stambeldiškių neoplatoni- kų mintis, kodėl tas pats žmogus staiga pasidarytų toks kvailutis, jog imtų ir nebesuprastų susirinkimo mokslo. Jis gali šį mokslą priimti, gali jo ir neimti; tai jo laisvo ap- sisprendimo dalykas. Tačiau yra paprasčiausia netiesa tvirtinti, esą Chalkedono christologija turinti bū-

Emil Nolde (vokietis, 1867-1956)

Iš ciklo „Bijau“

LIONĖ SUTEMA

*Bijau — baimė liūties žalia,
ji semia, užlieja mane,
kvepėdama žuvim ir dumbliu —
skęstu —
neišgelbėsi manęs slidžiom, pažaliavusiom rankom —
skęstu Vandensio glėbyje —*

*Vandenis liūliuoja, supa,
liūliuoja mane —
visais ežerais, kuriuose braidžiau,
tvenkiniais, kurių nendres skyniau,
visais upeliais, kurių žvaigždės išrinkau —
bijau — bijau, mano šauksmas
praners pro tavo žuvim žalia,
jai tinklo nėra —
bijau, niekada nepasąksiu —
Vandenis tik skandina,
skandina mane,
neleisdamas užspringti žuvim ir dumbliu —
Baimė žalia — —*

*Jei myli mane,
būki Nojaus arka
ir išsaugoki,
elnį devyniaragį,
kamane dūžgančią,
žaltį žilviną
ir save —
išsaugoki man — —*

Lionė Sutema, kurios poezijos knygos "Tebūnie tartum pasakoj" (1966), "Vie-
būra moko svetimo" (1962), "Bevardė šalis" (1966) ir "Badmetis" (1972)
įrašė ryškiai matomais vardais lietuvių poezijos išvilioje raišo. Poetė da-
lyvavo šiuo metų Poezijos dienos Chicagoje ir Jaunimo centro kavinėje nu-
jautus savo elišėraščius skaitys gegužės 31 d. (šeštadienį) 8 val. vak.

ti peraiškinta, kad mūsų meto žmo-
gus ją suprastų. Juk reikia nepa-
miršti, kad, norint ką nors peraiš-
kinti, reikia visų pirma pačiam su-
prasti turinį to, ką nori peraiškinti.
Kitaip peraiškinimas virsta kita evan-
gelija, apie kurią šv. Povilas gala-
tams rašė: "Kitos nėra; yra tik jus
klaidinantys žmonės, kurie nori iš-
kreipti Kristaus Evangeliją" (Gal 1,
7). Mūsų dienų christologijoje esa-
ma daug iškraipų, pridengtų neva
istorine kaita ar egzotezės mokslu.
Suklastotų kristų pavidalai šiand-
ien žvelgia į mus iš visų pakam-
pių.

Kristus — tikras Dievas tad ir
yra tasai mūsų įsivaizduojamas pa-
grindas, kuris padaro jį nepakartojamą
ir nepaprastai savitą. Tai pa-
grindas, kuris tiek Kristaus mokslą,
tiek jo paties elgesį išgelbsti iš
suaikiojimo plotmės ir perkelia į
masto, modelio, provaizdžio plotmę.
Jei Kristus nebūtų tikras Dievas, tai
jo skelbiama etika būtų tokios pat
vertės, kaip ir daugelio istorijoje ži-
nomų fantastų, turėjusių geros va-
lios, bet labai mažą nuovokos apie
žmogaus prigimtį ir joje slypintį blo-
gį. Nes "Dievo karalystė", nesant jos
skelbėjui tikram Dievui, yra tuščia
svajonė, prilygstanti marksizmo sva-
jonei išvesti klases iš visuomenės.
Tik pripažinus, kad Kristus yra tik-
ras Dievas, jo žodis virsta Dievo
žodžiu ir jo veiksmas Dievo veiksmu.
O ten, kur byloja pats Dievas, ten
byloja ir pati Tiesa, nors mūsų sa-
jonoje, žemės gyvenime ji ir būtų nepa-
siekiamas. Nes Dievo žodis ar Dievo
veiksmas visados yra transcendenti-
nis ontologiškai ir eschatologiškai is-

toriškai. Tai reiškia: paties Dievo
paskelbta etika peržengia prigimto-
sios dorovės normas ir paties Dievo
skelbiama Karalystė peržengia pri-
gimtosios istorijos rėmus. Štai kodėl
jo mokslas yra tikras mastas bei pro-
vaizdis, o ne suaikiojimai ar dyku-
mų fata morgana. Užtat reikia tik
stebėtis, kad šiandien atsiranda ne-
maža žmonių, kurie taria taip Kris-
tui — žmogui, o ne Kristui — Die-
mą, ne nepastebėdami, kad tuo bū-
du jie taria taip tikram suaikiojui
ir priima jo suaikiojimus kaip žmo-
diškumo mastą bei įprasminimą,
taptami ir patys suaikiojotais.

3

Ką nūn Kristus, tikras žmogus ir
tikras Dievas, atskleidžia mums ar-
ba, teologiškai kalbant, apreiškia
tiek Dievo, tiek žmogaus atžvilgiu?
Nes jei Kristus iš tikro yra neper-
žengiamai savitas, tai tuo pačiu jis
yra paskutinis Dievo apreiškimas,
po kurio jokio kito apreiškimo būti
negali. Kitaip Kristus būtų tik vie-
nas iš daugybės buvusiųjų ir būsi-
mųjų apreiškimų ir būtų pralen-
kiamas pačia elies sąvoka: kas stovi
"eilėje", tas turi ir pirmą, ir ipė-
dinį, vadinasi, nėra nei pirmasis, nei
paskutinis. Jei vis dėlto Naujasis
Testamentas vadina Kristų "alfa
ir omega, pirmasis ir paskutinis,
pradžia ir pabaiga" (Apr 22,13), tai
žodžiu ir jo veiksmas Dievo veiksmu.
O ten, kur byloja pats Dievas, ten
byloja ir pati Tiesa, nors mūsų sa-
jonoje, žemės gyvenime ji ir būtų nepa-
siekiamas. Nes Dievo žodis ar Dievo
veiksmas visados yra transcendenti-
nis ontologiškai ir eschatologiškai is-

Būdamas gi pats nepaprastai, Kristus padaro, kad ir Krikščionybė
kaip religija yra neapreikiama
ir jokios kitos religijos nebeatstojā-
ma. Krikščioniškojo santykio su
Dievu negalima pakeisti joku kitu
santykiu, kaip Kristaus negalima pa-
keisti joku kitu "kristumi". Kaip Kris-
tus yra paskutinis, taip ir Krikš-
čionybė yra paskutinioji. Paneigus
Kristų, yra savaime paneigiama ir
Krikščionybė. O paneigus Krikščio-
nybę, lieka tik ateizmas, jei žmogus
nenori sava sąmone atkristi į barba-
rybę ir grįžti atgal į priekristinio
tarpinio religijos. Krikščioniškas is-
torijos metas yra eschatologinis pa-
čia savo esme: "Atėjo paskutinė va-
landa — eschate hora" (1 Jn 2,18),
kaip šv. Jonas pirmajame savo
laiške apibūdina laiką po Kristaus.
Kiekvienas kitas "kristus" nebėra
Kristaus tęsinys ar papildas, kaip
tai yra buvę pranašų metu, bet
kiekvienas kitas "kristus" yra anti-
kristas, vadinasi, neigėjas ir tuo pa-
čiu anos paskutinės valandos arba
eschatologijos liudytojas. Štai kodėl
šv. Povilas be atodais meta ana-
temą kiekvienam, kuris imtųsi
skelbti "kitokią evangeliją", net jei

šis skelbėjas būtų ir "angelas iš
dangaus" (Gal 1,8).

Kuo tačiau yra grindžiamas šisai
Kristaus, o tuo pačiu ir Krikščiony-
bės galutinis pobūdis? Kodėl Kristus
apreiškia Dievą galutinai ir tuo bū-
du kuria galutinį žmogaus santykį
su juo arba galutinę religiją?

Tikro Dievo tapimą tikru žmogumi
mes vadiname įsikūnijimu. Tai
nėra kokia idėja ar teorija, bet visi-
škai konkretus istorinis įvykis, atsi-
dūjęs Palestinoje, viešpataujant Ro-
mos imperatoriui Augustui. Šiuo į-
vykiu Dievas tapo žmogui, nenū-
stomamas buvęs Dievas ir todėl regis-
tams apsišaukdamas, kas jis yra, bū-
tent: ASMUO. Jei Kristus yra tikras
Dievas, tai jis stovi priešais mus
kaip Tu, vadinasi, Dievas ir perso-
na. Kristus — Dievas nėra koks visa
apimantis akiratis, ar kokia pasauli-
nė formulė, ar kokia visatos išsivys-
tymą stumianti jėga, ar kokia nesu-
vokiama paslaptis, kaip šiandien
mėgstama vadinti Dievą. Nel Kristus
yra Tu, kuriam tariau: "Mano Vieš-
pats ir mano Dievas" (Jn 20,28),
kaip tai jam tarė Tomas apaštalas,
išvydęs prisikėlusiojo Jėzaus žaizdas.
Kristuje prabyla į mus Dievas kaip
mūsųsi Tu, o ne kaip koks neas-
meninis visuotinis pradai. Ir tik šis
asmeninis Dievas yra ir tegali būti
Dievas — Meilė (plg. 1 Jn 4,8), ka-
dangi tik asmuo gali mylėti ir tik
asmuo gali būti mylimas. Vadinasi,
Dievo — Asmens, Dievo — Mei-
lės, Dievo kaip mūsųjo Tu atskleid-
imas yra pats pirmasis Dievo apsi-
reiškimas Kristaus būtybėje; apsi-
reiškimas ne ištartas žodžiu, kaip
Mozei, bet įvykdytas kūnu ir krau-
ju istorinėje erdvėje ir istoriniu me-
tu.

Nuosekliai tad ir Kristaus sukur-
tas santykis tarp Dievo ir žmogaus
arba krikščioniškoji religija yra
dviejų asmenų — dieviškojo ir
žmogiškojo — meilės santykis: pats
Dievas yra šis santykį pagrindęs,
"nes Dievas pirmasis mus pamilo"
(1 Jn 4,19). Visos tad religijos, ku-
riose Dievas yra neasmeninė galybė,
yra Krikščionybės peržengtos. Ji pa-
ti betgi negali būti peržengta, ka-
dangi asmeninio meilės santykio
peržengti neįmanoma. Štai kodėl
Kristus kaip Dievas — Meilė yra
nepaprastai savitas ir tuo pa-
čiu paskutinis. Kas tad neigė
Kristų, grįžtų Dievo atžvilgiu į
baimę ir žmogaus atžvilgiu į neapy-
kantą. Kai tik Dievas nustoja bu-
vęs man Tu, savaime juo nustoja
buvęs ir žmogus. Tokiu atveju Die-
vas virsta baigia didybe, o žmogus
— nevertinga menkybe, ana F. Dos-
tojevskio "utėle", kurią Raskolniko-
vas sutraiskio. Nuolatinis islamo
veržimasis į "šventąjį karą" kaip tik
ir yra viena iš tokių Dievo kaip di-
dybės, o žmogaus kaip menkybės
pergyvenimo apraiškų. Užtat ir
kiekvienas pokalbis su kitomis reli-
gijomis šiandien yra dialogas su se-

Kertinė paraštė

(Atkelta iš 1 pal.)

Visų pirma geroka programos
dalimi jos bus skirtos Kristijono
Donelaičio 200 metų mirties su-
kakčiai paminėti. Gegužės 30 d.
(penktadienį) 8 val. vak. Jauni-
mo centro kavinėje paskaita apie
didžiojo mūsų klasiko kūrybą,
įsivaizduojama jai naujų aspektų,
skaitys Marija Stankuvienė —
Saulaitytė. Po trupmos pertrau-
kės gėrėsimes aktorius Algi-
manto Dikinio rečitalių, skirtų
Donelaičio kūrybai. Gegužės 31
d. (šeštadienį) 8 val. vak. ten
pat bus gyvyjū poetų kūrybos
vakaras, neaplenkiant taipgi in-
dividualios donelaitinės temos.
Poeziją skaitys: Balys Auginas (iš
Clevelando), Aloyzas Baronas, Vi-
talija Bogutaitė (iš Detroito),
Kazys Bradūnas, Eglė Juodvalkė
(iš Miuncheno — Vokietijos),
Lionė Sutema ir Julija Švabaitė.

Bus ir kita šių metų Poezijos
dienų staigmena: leidėjas ir
spausdavininkas Mykolas Morkū-
nas Poezijos dienoms išleis
nėseniai iš Lietuvos gautą ten
nužudytą poeto Kazio Jakubėno
prieš mirtį parašytą poezijos rū-
kinį "Eilėraščiai iš Vilniaus ka-
lėjimo". Poezijos dienos dalyviai
patys pirmieji turės progos šią
knygą vietoje įsigyti.

Poezijų dienas rengia Jaunimo
centras. Jų programą organizuo-
ja ir jai vadovauja Kazys Bra-
dūnas. O visa lietuviškoji visu-
menė kviečiama ateiti ir bent du
vakarus metuose skirti vien poezijai.
k. bnd.

niomis, galimas ir prasmingas tik
akivaizdoje asmeninio Dievo ir mei-
lės santykio su šiuo Dievu. Kas tai
aplenkia, tas arba tik tuščiai plepa,
arba išduoda Krikščionybės esmę.
Nes šis dialogas, kaip teisingai pa-
stebi jėzuitas E. Corethas, nėra ga-
lynėjimasis protiniais argumentais
už tai, ar Dievas yra, ar jo nėra, bet
skirtingų akiračių susitikimas, ku-
riame slypi visiškai kitoks tiek žmo-
gus, tiek pasaulio pergyvenimas
(10).

Tačiau Kristus apreiškia ne tik
Dievą. Būdamas tikras žmogus,
Kristus apreiškia ir žmogų — ta
prasme, kad atsako į šv. Augustino
kelto klausimą, kas yra žmogus Die-
vui. Savo "Išpažinimų" pradžioje
Augustinas klausia Dievą ne tik:
"kas Tu man esi — quid mihi es",
bet ir "kas aš pats esu Tau — quid
Tibi sum ipse" (Conf 1,5). Dievo
įsikūnijimas yra atsakymas į šį
klausimą. Nes tasai veiksmas, ku-
riuo "Žodis tapo kūnu" (Jn 1,14),
kaip tik eina žmogaus linku: Die-

(Nukelta į 4 pusl.)

Kai buvome jauni, Paryžiuje vandravojom Inžinierių Kazimierą Motekaitį prisimins

STEPAS ZOBARSKAS

Studijuoti Paryžiuje buvo daugelio laisvosios Lietuvos jaunųjų svajonė. Laisvė, lygybė ir brolybė — prancūzų revoliucijos paskleisti šūkiai buvo artimi ir mūsų širdims. Ta svajonė išsipildė po to, kai už "Ganyklų vaikų" gavau Raudonojo kryžiaus literatūrinę premiją, tada dar pirmą ir vienintelę Lietuvoje. Svetimo viceministeris Kazimieras Masiliūnas, kuris anksčiau buvo pasikvietęs mane į "Sviesos kelių" redakciją, vieną vakarą paklausė:

— Ar nenorėtum sveikas arčiau susipažinti su prancūzų kultūra, pramokti jų kalbos? Lietuvos ryšiai su Prancūzija nuolat darosi stipresni. Būtų svarbu, kad mūsų jaunieji intelektualai nebesutotų Berlyne ar Vienoje, bet patrauktų į Paryžių.

Ilgiau skatinti nebereikėjo. Vieną rytą 1936 metais išsiritau iš traukinio Gare du Nord stotyje su kailiniais ir pora valizų, pripildytų knygomis, drabužiais ir rūkytomis dešrom, padaviau šoferiui adresą ir netrukus atsidūriau prie Lietuvos pasiuntinybės durų.

Mačiau, kaip šypsosi tarnautojai, išvydę tokį patsana. Jų tarpe radau ir vieną kitą pažįstamą: dr. Ladą Natkevičių, pasivadinusį Natkum, kuris vėliau buvo paskirtas mūsų atstovu Maskvoje, vietos pasitraukusio poeto Jurgio Baltrušaičio, ir konsulą Algirdą Vanagą. Natkevičius patarė nusivilkti kailinius ir supažindino su kitais pasiuntinybės tarnautojais: su inž. Dobkevičium, pagyvenusiu ponu su ožio barzdele, kuris pasisakė esąs mano kaimynas rokiškėnas, su labai simpatiška ir paslaugia jauna ponia, prof. Zemaitio dukra, su Jonu Vaitkevičium, kuris studijavo ir drauge dirbo pasiuntinybėje, ir su inž. Kazimieru Motekaitiu, gražiai nuaugusiu šviešiaplaukiu.

Netrukus nusileido iš antro aukšto ir pats ministeris Petras Klimas, dailus, elegantiškas, santūriai besišypsantis. Jį pažinojau iš fotografijų. Žinojau, kad jis ne tik diplomatas, bet ir istorikas, "Skaitymų" vadovėlio autorius, o svarbiausia — jo plinkančią galvą puošė Lietuvos nepriklausomybės paskelbimo signataro aureolė.

Spustelėjo jis mano ranką, pasitaisė akinius, peržvelgė mane nuo galvos iki kojų ir pasakė: — Jūs ten, Kaune būdami, galvojat: atvažiavom į Paryžių, pabūsim dvejus ar trejus metus ir jau tiek prisisemeis kultūros, kad per ausis pradės varvėti.

Pasijutau žėistas. Žiūrėdamas tiesiai jam į akis, atkirtau: — Man nusispjaut, kas ką galvoja. Štai, Kaune kai kas galvoja: tas Klimas sėdi Paryžiuje ir nė velnio nepadarė. Bet jūs, po ne ministeri, kaip sėdėjot, taip ir sėdit.

Staiga nustebtųjų tarnautojų akys sužibėjo, veidai susiraukė. Iš kokios paraistės čia tas barbaras atsikraustė, kad taip drįsta su ministru kalbėti. Maniau jau, kad kuris nors sugriebs mane už sprando ir išmes lauk. Tik vienas inž. Motekaitis, netoliese stovėdamas, ramiai šypsojosi. Rūstybė nepasirodė ir Petro Klimo veide. (Vėliau patyriau, kad jis pekliskai nemėgo pataikūnų ir toks peštukas kaip aš jį net gerokai sudomino).

Didžiausiam tarnautojų nusteblimui, ministeris uždėjo ant mano peties ranką ir nusivedė į viršų. Ten supažindino su žmona, labai gražia žilagalve, Vaižganto sesers dukra, kuri atrodė visai

Prie Notre Dame Paryžiuje. Iš kairės į dešinę: Kazimieras Motekaitis, Feliksas Mackus, Stepas Zobarskas, Dundulis ir Smilgevičius.

kaip Vaižgantas ir kalbėjo gyvnai svėdasietiskai, su grakščia dukra Eglute ir su mažu sūneliu Peteliuku. Paskui aprodė savo didžiulę biblioteką, kurioje buvo daug retų ir brangių knygų. Nemaža buvo ir garsiųjų prancūzų rašytojų, kuriems leidėjai išleisdavo specialias numeruotas laidas, oda įrištas, netgi su spalvotomis iliustracijomis, kurių eilinėse laidose nebūdavo. Per visą pokalbį Petras Klimas buvo šilumotom iliustracijom, kurių eilinėse laidose nebūdavo. Per visą pokalbį Petras Klimas buvo šilumotom iliustracijom, kurių eilinėse laidose nebūdavo.

— Žinai, jeigu ko nors prireiks, nesikreipk kitur, eik tiesiai pas mane.

— Nebent pinigų pristigčiau...

— Nu, kad ir pinigų, kitur nesikreipk.

Paskui privedė mane prie Motekaičio.

— Paglobok jį, pone inžinieriau. Nemokėdamas kalbos, jis čia kaip viščiukas, iš kiaušinio išsiritęs. Nemanau, kad su juo turėtumėt didelio vargo.

— Tai gal ir važiuosim, — pasakė Motekaitis.

Atsiveikinau su tarnautojais (jų žvilgsniai dabar vėl buvo atidūs ir draugiški), užsisiaučiau kailinius, Motekaitis paėmė valizą ir išėjom iš pasiuntinybės. Nuvažiavom į tokia siaura,

viduramžišką gatvelę lotynų kvartale, užėjom į viešbutėlį, esantį visiškai netoli Panteono. Jis pats čia gyveno ir man gavo kambarį.

Vėliau išsikalbėjus, paaiškėjo, kad inž. leit. Motekaitis jau buvo baigęs Prancūzijoje mokslus ir šiuo metu ginklavimo valdybos priskirtas lyg ir ryšininku tarp Lietuvos ir Prancūzijos ginklavimo valdybų. Nors ir gaudamas dainininkais, ypač jam patiko šoko mūsų stipendijas, Kazimieras gyveno studentiška, labai mėgo teatrus, pats ėjo ir mane dažnai pasikviesdavo. Labai žavėjosi kai kuriais mažosios scenos dainininkais, ypač jam patiko Maurice Chevalier, Tino Rossi, gerai imitavo jų dainas.

Tame pačiame viešbutyje gyveno kiek anksčiau atvažiavęs teisininkas Feliksas Mackus, VD Universiteto rektorius Mykolas Roemerio asistentas, gerai pramokęs prancūzų kalbos, kuris tuo metu vertė Rousseau veikalą "Contrat social". Taigi sudarėm darnią trijulę. Vis dėlto, man rodos, kad artimiausia draugystė užsimezgė tarp Kazimiero ir manęs. Jis visada buvo didelis optimistas, linksmas, stengėsi kaip galima daugiau Paryžiaus ir jo apylinkių pats pamatyti ir kitiems

Šokių šventei ruošiantis

ALOYZAS BARONAS

OŽELIS

Mes visi oželį šokam,
Kad tauta būtų rami,
Su nekaustytom kanopom
Viens kitam įspirdami.

Ar tai priešą, ar tai draugą
Badome ragais gražiais,
Ir veikla už laisvę auga,
Mums besimušant ožiais.

Būti baisiai užsispyrus
Ir teisinga ir smagu.
Spirk, kaip niekas dar nespyrė,
Kaip nedūrė, durk ragu.

Bemekenant mums oželį,
Tuoju tėvynę bus laisva,
Nes iš juoko sprogti gali
Bežiūrėdama Maskva.

SADUTĖ

Šoka sadutę koja už kojos,
Neša gelytę mūs sesutytė,
Žengdama tyliai ji pagalvoja
Po šito viso užsirašyti.

Paskui, stipresnio šiek tiek užpylus,
Kad sužydėtų jaunystė skruostuos,
Su juo išlėkti automobiliais
Toliau nuo rūtų, raštų ir juostų.

Sako, ten rūkas sodyboj guli,
Ežere mėnuo spindulų meta,
Čia po vestuvių brangi sesulė
Vyrelį tempia pas advokatą.

Žengia sesutės lėtai ir tykiai,
Aplabų bijo nešdamos gėlę,
Kad nemodernios, kad niekam tikę,
Kad jos dar visos su rūtųtelėm.

parodyt. Apkeliavom kone visus žymesnius teatrus, muziejus. Kelis kartus lankėmės Versalio rūmuose. Didelį įspūdį padarė Malmaison pils, kurioje prieš mūsų akis prabėgo didžiojo korsikiečio nenuoramos Napoleono Bonapartų gyvenimas. Nuo korporalo iki imperatoriaus, baigiant suoleliu, ant kurio padėtas lininis švarkas ir lazdelė iš Šv. Elenos salos. Manė ypač sujaudino jo užrašų knygutė, kurioje sužymėti kovos lauke žuvę jo maršalai ir generolai. Prie kryželių, pridėtų priešais pavardes, dar buvo trumpi komentarai, parašyti labai gražia, aiškia rašyena: il füt trës grand soldat (jis buvo labai didelis kareivis).

Kazimieras buvo ir mūsų "bankininkas". Kai kuriam pavėluodavo ateit pinigai iš Kauno, jį prašydavom paskolos, už kurias jis jokių nuosimčių nemėmė. Nesinėšodamas su savim daug frankų, jis paskolą atnešdavo į valgyklą.

— Tai gerai, kad jus sutikau. Dabar bus man proga grąžinti jums skolą.

Aišku, visi žinojom, kokias

"skolas" Motekaitis grąžina, bet jis vis tiek pasiliko diskretiškas, nes žinojo, kaip baisiai nemalonus skolinintis.

Mokėjo Kazimieras ir blogą nuotaišką pragiedrint, padrasint. Atsimenu, vienu metu buvo apėmus apatija. Kalu kalu tuos praeitų prancūzų kalbos taisyklingus ir netaisyklingus veiksmazodžius, o kalbėti kaip buvo ne-drąsu, taip ir pasiliko.

— Eikim pasižiūrėti Moljero komedijos, — pasiūlė jis vieną dieną.

— Kad aš ten nieko nesuprasčiau.

— Iš kur žinot, kad nesuprasit. O gal suprasit?

Aš tik numojau ranka. Ministerija atsiuntė į Paryžių idiotą. Grižęs į Kauną, neturėsiu kur akių dėti.

O Kazimieras kalbėjo:

— Visi esam pergyvenę tokias pesimistines nuotaikas. Jos išsisklaidys. Eikim į teatrą, vis ką nors suprasit. Moljero tariamasis ligoninis tikrai ir jus pralinksmins. Aš jau ir bilietus turiu.

Nebesiginčijau. Nuėjom į te-

Aloyzas Baronas skaito savo poeziją Dainavoje. Šviežų savo eilėraščių, neaplenkdamas ir linksmų donelaičių temų, jis paskaitys taipgi šių metų Poezijos dienoje Chicagoje gegužės 31 d. (šeštadienį) 8 val. vak. gyvųjų poetų kūrybos reitalyje Jaunimo centro kavinėje. Nuotr. K. Ambrozaicio

atą. Ogi klausaus ir beveik viską suprantul.

— Matot, o dar nenorėjot eiti, — sako patenkintas Kazimieras.

Išėjau iš spektaklio pilnas entuziazmo. — Dabar pradėkit skaityti laikraščius ir žurnalus. Le Temps rašomas literatūrinė, knygine kalba, bet jei norit pramokti ir eilinio prancūzo kalbos, paskaitykit Paris Soir. Aš pats skaitau ir vieną ir kitą. Labai patinka Maurice Chevalier sąmojingos kasdieninės apžvalgos.

Bene antrais studijų metais vieną pavakare susitikau Kazimierą labai nostalgiskai nusiteikusi. Tai buvo neįprasta. Kai aš kartais prisitardavau, kad mane pajauja nostalgija, jis nusišypso-davo: gal esat labai isimylėjęs? Šį kartą aš jį to paties paklausiau. Jis truputį paraudo, bet nieko neatsakė. Pasiūlė užteiti pas Balzarą, į tokį nedidelį restoranelį, kur gaudavai užkąst nepaprastai gardžių dešrelių ir išger-ti tiršto, tamsaus alaus. Kaip tik tų dešrelių užvalgyti ir išgert alaus atvažiavom pas dr. Natkevičių, Algirdas Vanagas, Jonas Vaitkevičius. Kainos buvo perpus brangesnės negu studentiškos valgyklose, užtat ten nu-eidavom tik su kokių svečių iš Lietuvos ar svarbesnei progai esant.

— Aš jums, Steponai, pasaky-siu paslaptį, tik duokit žodį, kad niekam apie tai neprasitarisit.

— Tai kas atsitiko, ar kokią moterišką praužėdė?

— Dar nepražudžiau.

Suvalgėm po dešrelę, užsigė-rėm alumi, apšluostėm barzdas, tada Kazimieras išsiėmė iš pinig-nės jaunos, gražios moters foto-grafiją ir padavė man. Veidas bu-vo matytas, netgi labai pažįsta-mas, bet nenorėjau spėliot.

— Ji kaunietė, ar ne?

— Taip. Izabelė Blauzdzūnai-tė.

— Solistė?

— Ta pati.

— Žiūrėk tu man, toks drovus bernelis, niekur nepamatsi su jokia moteriške, o dabar štai prie kylančios operos žvaigždės įsita-sei. Sveikinul! Ne per seniausiai girdėjau ją dainuojant. Iš jos iš-augs labai gera solistė.

Abu susidaužėm alaus boka-

lais. Nugėrėm putą.

Tada ir aš jam padariau staig-meną, parodydamas savo Matildos fotografiją.

— Tai mat koks! Mane bara, o pats irgi neblogesnis. Kad nors žodžiu būtų prasitaręs.

Jei anksčiau tik taip sau drau-gai buvom, tai dabar staiga su-artėjom.

— O kada, Kazimierai, bus vestuvės?

— Galutinai dar nesutarėm datos, bet netrukus, kai tik grįšiu į Kauną.

— Ilgai nelauk, žiūrėk, kad koks generolas jos nenudžiautu.

Sugrįžę viešbutin, abu rašėm laiškus. Kitą rytą, bevalgydami croissant ir užgerdami karštu pienu Dupont kavinėje, palygi-nom, kurio laiškas sunkesnis. Ka-zimieras pakilojo abu, tarsi pas-verdamas, paskui išdidžiai pa-sakė:

— Mano daug sunkesnis.

Jis grįžo į Lietuvą metais anksčiau. Nebeatsimenu, ar bu-vom susitikę Kaune. Tiesa, kartą mačiau Valstybiniam teatre ka-pitono uniformoje, kur abu klausėmės jo žmonos Izabelės daina-vimo. Paskui mūsų ryšiai lyg ir nutrūko. Tik atvažiavęs į Ame-riką, rodos, "Drauge" pastebėjau Izabelės Motekaitienės pavardę. Tuoju pasiteiravau jo adresą ir pa-rašiau laiškelį. Kazimieras atsa-kė ilgą laišku ir kvietė kada jį aplankyti. Trumpam atsiradęs Chicagoje, užėjau pas jį. Buvo tik atsikraustęs į naują butą, nei baldų dar nebuvo, tik vienas TV aparatas. Susėdėm ant grin-dų, išgėrėm alaus; atsiprašė, kad pas jį dabar tokia netvarka. Buvo linksmas, sakėsi dirbęs kažkur prie vagonų. Susitarėm kitą kartą, kai jau bus apsitvar-kęs. Per Kalėdas pasikeisdavom laiškais. Kai mirė mano žmona Matilda, jis parašė man labai šiltą, gilios užuojautos pilną laišką, kurį iki šiai dienai tebesau-gau.

1978 metų vėlyvą rudenį vėl pasimatėm su Kazimieru. Tai bu-vo vienas iš pačių šilčiausių, pa-čių jausmiausių susitikimų. Da-bar jis supažindino mane su sa-vo gyvenimo drauge Izabele, su vis labiau garsėjančiu sūnum pi-nistu Manigirdu (antrasis sūnus

(Nuotrauka 4 pusl.)

Seši mintytojai (vienas užsilpęs ant pakopos) Paryžiuje. Iš kairės į dešinę: teisininkas Feliksas Mackus, muzikas Žukas, inžinierius Kazimieras Motekaitis, rašytojas Stepas Zobarskas ir muzikas Smilgevičius.

Liuksemburgo soduose, Paryžiuje, 1936 metais. Iš kairės į dešinę: Stepas Zobarskas, Feliksas Mackus ir Kazimieras Motekaitis.

Kristus: asmuo ar reikalas?

(Atkelta iš 2 psl.).

vas nusileidžia iš savo didybės bei garbės, iš nepasiekiamos savo transcendencijos į žmogiškąją plotmę, prisima šios plotmės būseną lig pat mirties, vadinasi, pasidaro „kaip visi žmonės“ (Fil 2,7). Ši Dievo nusileidimą žmogiškojo būsenon mes vadiname kenozė. Tai veiksmas per mažą apmąstytas ir mūsų samonėn įtvirtintas. Vakarų teologijoje jis neįsivaizduoja be jokio vaidmens. Tuo tarpu tik jis vienintelis išskiria krikščioniškąjį Dievą iš visų kitų „dievų“, kadangi apreiškia žmogų kaip Dievo rūpestį. Kitų religijų dievai yra panašūs į Putino „Rex“, kuriam žmogaus dūšavimai bei dejavimai tiktai „ardo harmoniją“, ir kuris todėl nusisuka nuo pagalbos šaukimo ir, „į purpurą įsivyniojęs“, stebi, kaip žvaigždės vainikan jam klojas. Tokiam „dievui“ žmogus yra ne jo rūpestis, o tik jo ramybės drumstėjas.

Tuo tarpu krikščioniškajam Dievui, gyvenančiam „tarp mūsų“ (Jn 1,14) mūsų būseną, žmogus yra tarsi jo akies lėliukė. Jis jį saugo, globoja, jo įteko lyg paklydusios avės ar pamastos drachmos. Visa krikščioniškoji išganymo istorija suka aplink žmogų, nes vienintelis išganymo objektas Dievui ir yra žmogus. Apklint žmogų yra sutelkti visi Kristaus — Išganymo darbai, įvykiai, pamokymai. Dievas nieko čia nereikalauja sau; jis visko reikalauja žmogui: jo kilnumo, jo didybės, jo vertės, jo teisių. Kristaus atsispyrimas į paniekintą ir kenčiantį žmogų kaip tik ir plaukia iš jo rūpestio žmogui kaip žmogui. Kristus yra pats didysis humanistas, ir krikščioniškasis Dievas yra pats didysis antropocentrikas. Šiandien taip stipriai pabrėžiamas „Jėzaus reikalas“ iš tikro sutampa su žmogaus reikalu, nes svarbiausias Jėzaus reikalas ir yra rūpestis žmogui; rūpestis, neišsiskirianti žmogiškaisiais Kristaus žygiais, bet tapęs jo būseną ir amžinybę (plg. Žyd 9,23-28; 1 Jn 2,1-2). Savų reikalų Kristus neturėjo ir ne saviems reikalams tenkinti jis pasirodė žmonijos istorijoje. Kristus gyveno, mirė ir buvoja Tėvo dešinėje ne sau, o žmogui.

Tuo būdu ir Krikščionybė savo esmėje yra antropocentrinė. Teocentrinės religijos yra, pavyzdžiui, judaizmas ar islamas, teocentrinės todėl, kad čia Dievas kaip galybė užgožia žmogų kaip asmenį, padarydamą jį Dievo tarnu ar net vergu. Tuo tarpu Kristus kaip naujos religijos steigėjas yra aiškiai kalbėjęs savo mokiniais: „Jau nebevadinu jūsų tarnais... Aš vadinu jus draugais“, ir „jūs būsite mano draugai“ (Jn 15, 14-15). Žmogus kaip Dievo draugas — štai krikščioniškosios religijos antropologinė samprata. Ir tai yra būtina išvada iš to, kad Dievas, krikščioniškai suprantas, yra Meilė. Juk jei Krikščionybėje Dievas ir žmogus stovi priešais vienas kitą kaip Tu priešais Tu ir yra jungiami dviejų asmenų meilės santykiu, tai savaime suprantama, kad čia negalima kalbėti apie žmogų „tarną“ prasme. Žmogus — tarnas yra jokia Dievui garbė, ir Dievas — Meilė jokių tarnų nenori. Niekas neguldo gyvybės už savo tarną, o tik už savo draugą (plg. Jn 15,13). Štai kodėl Kristaus vardas „filanthropos“ — žmogaus mylėtojas yra pats dažniausias bizantinėje liturgijoje. Žmogaus kaip Dievo draugo apreiškimas yra antrasis Kristuje mums duoto apreiškimo bruožas. Tai bruožas, kurio mes irgi nesame pakankamai apmąstę. Man net atrodo, kad mes tol neatskleisime Krikščionybės tikrosios esmės ir jos skirtumo nuo kitų religijų, kol remsimės „baudžiamomis“ sąvokomis ir vis nepaliaujamai kalbėsime apie „tarnavimą“ Dievui, tarsi Dievas — žmogaus draugas tokio „tarnavimo“ būtų reikalingas. (11)

Inžinierių Kazimierą Motekaitį prisiminus

(Atkelta iš 3 psl.)

jau turis savo šeimą ir gyvenas kitur, ir prie gausybės skaniausių valgių ir gėrimų, prisiminęs paryžietiškas dienas, prisiminęs Baltijos gintaro iškaskėniam Grakšijoj ir jo role priešistoriniais laikais. (O 1974 m. ji buvo atspausdinus straipsnį senovės gintaro tema AABS leidžiamam žurnale „Journal of Baltic Studies“.)

Šįmet visi senovės istorijos ir archeologijos sekcijos darbai koncentruosis apie šią tematiką. Čia lankytis, pabūt ilgiau. Pažadėjau. Kai išėdom į automobilį, kažkokia neįauki nuojauta nustumė per širdį.

— Kažin, ar kada bepasimystysim, — prasiitariau Kazimui Barzdūnui, kuris mane čia buvo atvežęs ir kartu dalyvavo vaišėse.

Po kiek laiko pamačiau „Draugą“ žinią apie Kazimierą mirtį. Pasijutau, tarsi būčiau netekęs savo brolio, tarsi dalis mano jaunystės būtų su juo nukeliavusi į anapus. Ilgai sėdėjau užsidengęs delnais akis, paskui sukuždėjau: — Sudiev, Kazimierai. Gal kaip ir ten pasimystysim.

Užbaiga

„Baigiant reikia vėl grįžti atgal ir vėl klausyti, kokiame gi Kristui galime tapti taip. — Kristaus klausimas, kaip matome, nėra toks paprastas,

kaip iš sykiro atrodo. Čia palietėme tik patį jo branduolį, būtent: Kristus yra tikras Dievas ir tikras žmogus. Tik šitokiam Kristui, kuris jungia savimi ir dieviškumą, ir žmogiškumą, mes tariame taip. Kiekvienai kitai Kristaus sampratai, kuri temdo, žaloja ar neigia vieną iš šių sandų, tariame aiškų ne.

Be abejo, tuo nepasakėme nieko naujo, nes tai Kristaus supratimas nuo pat Chalkedono laikų. Bet čia negalima pasakyti ko nors naujo, kadangi Kristus nėra teorija, kurią būtų galima vis toliau išvystyti ar vis naujai pagrįsti. Kristus yra būtiniškas įvykis, kuris amžinai lieka toks, koks yra sava sara, būtent: žmogumi tapęs Dievas. Galima į šį įvykį tikėti, galima į jį ir netikėti. Tačiau tikint ar netikint, reikia būti logiškam. Kristaus gi atveju logika reikalauja pilnatvės. Jokio dalinio rinkimosi — arba tik žmogus, arba tik Dievas — čia nėra ir būti negali, nepaneigiant pačios visumos.

Taigi: „Kristus — taip“, bet tik pilnutinis Kristus: Dievas ir žmogus, miręs ir prisikėlęs; buvęs istorijoje Bažnyčios būdu ir užskleisias istoriją jos darbų bei kūrinių galutiniu įvertinimu. Tik šitoki Kristų pripažįstame ir išpažįstame. Kas persa mums kitoki „kristų“, perša į jį netikrą, paversdamas jį suidealintu stabu. Tokiam netikram „kristui“ sakome ne, klausydami šv. Jono apaštalo įspėjimo: „Vaikeliai, saugokitės stabų“ (1 Jn. 5,21.).

ISNASOS

1. Karl Adam, Das Wesen des Katholizismus, Dusseldorf 1946, p. 20.
2. Karl Adam, op. cit. p. 32.
3. Norbert Greinacher, Warum ich Christ bin; sudėt. veikalas, paruostas Walter Jens, München, 1979, p. 184.
4. Herbert Braun, Warum ich Christ bin, p. 74.
5. Herbert Braun, op. cit., p. 74, 75, 81.
6. C. K. Nieniedt, Religioes mit oder ohne Kirche, in „Kirche und Leben“, Muenster-W. 1980 m. nr. 8, p. 16.
7. Cit. Pressedienst des Sekretariats der Deutschen Bischofskonferenz, Dokumentation (ryšium su H. Kueng), p. 53.
8. Plg. Warum ich Christ bin, p. 137, 142, 232, 322, 343-145.
9. Milan Machovec, Jesus fuer Atheisten, Stuttgart 1977, p. 1-30.
10. Plg. Emerich Coreth, Warum ich Christ bin, p. 93.
11. Plačiau šį mintis yra mėginata išvystyti bei filosofiskai pagrįsti autoriaus knygoje „Religijos filosofija“, Putnam 1976, t. I, p. 171-199.

Poeto Bernardo Brazdžionio įspūdingi šiu metų poezijos recitaliai Amerikos rytinio pakraščio mūsų kolonijose. Nesenai visiems buvo tikra kultūrinė atgaiva. Jų proga susitiko čia kalbėti trys poetai: Stasys Santvaras, Leonardas Andriekus ir Bernardas Brazdžionis. Nuotr. Vytauto Mazelio

1980 metų muzikos premija Alfonsui Mikulskiui

Muzikas Alfonsas Mikulskis

JAV LB Kultūros taryba savo posėdy š.m. balandžio 9 dieną paskyrė 1980 metų muzikos premiją 1,000 dolerių — ALFONSAI MIKULSKIUI. Premijos mecenatas Lietuvių fondas.

Šia premija JAV LB Kultūros taryba nori pagerbti Alfonsą Mikulskį už jo nuopelnus Lietuvos liaudies dainos ir muzikos menui ir įsijungti į bendrą Alfonso Mikulskio kūrybinio darbo 50 metų sukakties paminėjimą.

Tenka pridurti, kad Alfonso Mikulskio muzikinė veikla neabejotinai nuo M. K. Čiurlionio ansamblio veiklos, nes Čiurlionio ansamblio ir Mikulskio išėjimo muzikinio gyvenimo brūzdėjime yra tapę sinonimais. Premijos paskyrimas ansamblio vadovui, galima sakyti, pabrėžė ir paties ansamblio 40 metų veiklos suaktį.

Dar iš Lietuvos išėjimo laureato atsivežta ansamblinė tradicija buvo čia ta šaknis, iš kurios leido paskui daugis ansamblių ansamblių ir sambūrių sambūriai. Šiame mūsų liaudies muzikos klode Alfonsas Mikulskis išėjimo yra išvaręs panašią ir lygią reikšmingą vagą kaip pokario dešimtmeciais Lietuvoje muzikas Jonas Švedas.

Gintaras mokslininkų dėmesio centre

Septintoji „Baltiško studijų skatinimo draugijos“ (AABS) konferencija šįmet rengiama tarptautinėm studijom pagrįstame Georgetown universitete, Washington, D.C. Ji įvyks birželio 5-8 dienomis ir truks apie 400 ar daugiau mokslo žmonių iš viso pasaulio. Bus paskaityta per 100 Pabaltijį liečiančių mokslo darbų iš įvairių mokslo šakų.

Senovės istorijos ir archeologijos šakai vadovaus Joan Todd, jauna amerikietė mokslininkė iš Kalifornijos, kuri New York'e 1976 metais įvykusioje Penktojoje konferencijoje buvo visus sudominusi Baltijos gintaro iškaskėniam Grakšijoj ir jo role priešistoriniais laikais. (O 1974 m. ji buvo atspausdinus straipsnį senovės gintaro tema AABS leidžiamam žurnale „Journal of Baltic Studies“.)

Šįmet visi senovės istorijos ir archeologijos sekcijos darbai koncentruosis apie šią tematiką. Čia lankytis, pabūt ilgiau. Pažadėjau. Kai išėdom į automobilį, kažkokia neįauki nuojauta nustumė per širdį.

— Kažin, ar kada bepasimystysim, — prasiitariau Kazimui Barzdūnui, kuris mane čia buvo atvežęs ir kartu dalyvavo vaišėse.

Po kiek laiko pamačiau „Draugą“ žinią apie Kazimierą mirtį. Pasijutau, tarsi būčiau netekęs savo brolio, tarsi dalis mano jaunystės būtų su juo nukeliavusi į anapus. Ilgai sėdėjau užsidengęs delnais akis, paskui sukuždėjau: — Sudiev, Kazimierai. Gal kaip ir ten pasimystysim.

Lietuvių Bendruomenės literatūros premija

JAV Lietuvių Bendruomenės Kultūros taryba, Krašto valdybai pritarant, savo 1980 m. balandžio mėn. 9 dienos posėdy nutarė įsteigti Lietuvių Bendruomenės Literatūros premiją. Premijos dydis — trys tūkstančiai dolerių. Premijos sąlygos sutartos su Lietuvių rašytojų draugijos valdyba.

Pirma. Premija skiriama tik atsižvelgiant į svarstomojo kūrinio vertę.

Antra. Lygiomis teisėmis su spausdintaisiais veikalais premijuotini ir rankraščiai.

Trečia. Premija skiriama už geriausiąjį svarstomųjų metų grožinės literatūros kūrinių arba už liuanistinės tematikos humanitarinio turinio mokslo veikalą.

Ketvirta. Premijai veikalus atsiųsti paskutinė data — gruodžio 31-oji diena.

Penkta. Premijos komisiją sudaro trys Kultūros tarybos skirti nariai ir du Rašytojų draugijos atstovai (nebūtinai Draugijos nariai).

Šių metų vertinimo komisijos sudėtis bus paskelbta vėliau.

Informaciją premijos klausimui kreiptis į JAV LB KT vicepirmininką Viktorą Mariūną adresu:

1994 Beverly Hills Dr.
Richmond Hts., Ohio 44143
Tel.: 1-216-481-4534

Nauji leidiniai

• TEVYNĖS SARGAS, 1980 m., Nr. 1 (45). Redaguoja Petras Maldeikis, 117 Sunset Drive, Hot Springs, Arkansas 71901. Leidžia Popiežiaus Leono XIII Literatūrinis fondas. Administruoja Antanas Balčytis, 6819 S. Washenaw Ave., Chicago, IL 60629. Šio numerio kaina — 3 dol.

Rašoma apie Vliką jo 40 metų sukakties progą; politiką ir moralę nagrinėja K. Bartkus; Vytautas Bagdanavičius tęsia savo anksčiau pradėtąjį raštą apie Bern. Brazdžionio poeziją; apie politinius kitų ir mūsų kelius rašo J. Varnas; Petras Balčūnas baigia „Lietuvos švietimo istorinius rėmus“. Iš daugelio kitų straipsnių skaitytoją labiau suintriguoja P. M. antraštinis klausimas: „Kodėl nekariavom?“ ir M. Gečionio „Ar Amerika yra antikommunistinė?“. Apšėiai medžiagos yra sutelkta skyriuose:

A.S. Mirusius prisimenant, Laisvinimo

Su Nado Rasteniu atsisveikinant

Ankstyvesniosios mūsų išėjimo kultūrinio ir visuomeninio darbo veteranas — poetas ir advokatas Nadas Rastenis š.m. gegužės 10 d. mirė Baltimorėje, sulaukęs 89 metų amžiaus. Taip pamažu pasitraukia amžinybėn ta šviesesnių išėjimo lietuvių karta, kuri paruošė kelią čia atvykti pokario metu naujausiai lietuvių bangai. Šiuos žodžius rašantis turėjo progos matyti, kaip Nadas Rastenis tada nuoširdžiai rūpinosi jų sutikimu, kaip teisiškai patarimais padėjo jiems įsigyti nuosavybes, stiprino geru žodžiu neganduos, buvo kartu su visais įvairius parengimus ir visur demonstravo savo lietuviškumą, be kita ko, kiekvieną šeštadienį ir sekmadienį prie savo namų lietuviškosios kolonijos širdyje — Hollins gatvėje — aukštuose stiebuose iškeldamas Lietuvos ir Amerikos vėliavas.

Nesigilindami čia į enciklopedinius jo gyvenimo faktus bei datas, tegalime tarti, jog tai buvo auksinės širdies žmogus, niekam nelinkintis pikto ir lietuvių neskirtas į jam patinkančius ir nepatinkančius. Visi jam buvo mielai, kas tik dirbo lietuviškąjį ir kūrybinį darbą arba bent tam darbu nenekė. Pats dirbo visur, kur tik buvo kviečiamas ir kur reikėjo darbininko.

Vis dėlto Nado Rasteniui labiausiai prie širdies buvo grožinės literatūros sritis. Savo rašytą poeziją paliko knygose ir periodinėje spaudoje. Kokių nors piktybinių ambicijų ir čia neturėjo. Negirdėjau niekad kalbant ar skundžiantis, kad jį kas nors vertina ar nevertina kaip rašytoją. Jam užteko vien tyro literatūrinio džiaugsmo. Pačiam ką nors parašant, juo labiau — kitus paskaitant, ir Dievas žino, kuo Nadas Rastenis būnų taves, jeigu jis būtų pasirinkęs ne teisės, o literatūros studijas.

Gana matomai Nado Rastenio pėdos pasilieka įmintos vertimų dirvoje. Smulkesnių gabiųkų neminint, negalima vis dėlto aplenkti jo atliktų ir jau atskiromis knygomis išleistų „Antano Baranauko „Anykščių Sielenio“ ir Kristijono Donelaičio „Metų“ vertimų anglų kalbon. Jis atliko tikrai pionierišką darbą. Ir kaip kiekvienas stambus, o dar pionieriškas darbas čia jam nebuvo lengvas. Tačiau jįsai tą darbą padarė. Galbūt kada nors ateityje turėsime Donelaičio „Metų“ ir kitų vertimų, bet tai ne kiek nemažins ir Nado Rastenio šios rūšies užmojo. Prisiminkime, kad Donelaičio „Metų“ vokiečių kalbon jau yra bent keli

Nadas Rastenis (1891-1980. V. 10)

vertimai: Liudviko Rėzos (1818), A. Schleicherio (1865), G. Neselmanno (1869), L. Passargės (1894) ir Hermanno Budensio (1966). Visi šie vertimai gali būti kiekvienas kiek kitoks, vienas už kitą net aplamai geresni, tačiau nė vienas jų netemdo ir pionierišką Rėzos kreditą. Tad, ir Donelaičio visų „Metų“ kelyje į anglosaksiką pasaulį pirmųjų žengtų Nado Rastenio pėdų ištrinti jau nebus įmanoma.

Senojų ir gilių kultūrinės tradicijos turinėjo Baltimorės lietuvių kolonijoj Nado Rastenio pasitraukimas į Anapus paliko čia skaudžiai jaučiamą tuštumą, kai netekta žmogaus, įprasto matyti visur. Juk Nadas Rastenis buvo tapęs kone gyvuju simboliu tos Baltimorės lietuvių literatūrinės tradicijos, prasidėjusios čia su dr. Jonu Šliūpu irėjusios per poetą Igną Naruševičių (1885 — 1919), per dramaturgą Vinčą Nagomoskį (1869 — 1939), per novelistą Joną Šliburį (1883 — 1967) iki paties Nado Rastenio. Jis čia buvo anos senosios kartos paskutinis. Tačiau jo literatūrinės pastangos jau nepasilieka daugiau ar mažiau vien Baltimorės lietuvių kolonijos istorijoj, o tampa visos išėjimo, viso lietuvių kultūrinio gyvenimo indėliu ir bendrąjį aruodą.

Kazys Bradūnas

Administruoja A. Likanderienė. Redakcijos ir administracijos adresas: 2345 W. 56th Street, Chicago, IL 60636. Metinė prenumerata — 8 dol.

Šiame numeryje: Meilė motinai — amžina (J. Beleckas, S. J.), Mano motina (A. Likanderienė), Meilė stipresnė už mirtį (M. Saulaitytė-Stankuvienė), Motinos kasdieninė rutina — kelias į garbę (Elisabeth Elliot), Eilėraščiai (D. Staniškienė), „Laišku Lietuviams“ vieta mūsų spaudoje (Jurgis Gliudau), Tikėjimo neaiškumai (A. Tamošaitis, S. J.), II Vatikano susirinkimas mūsų kasdieniniame gyvenime (vysk. V. Brizys), Amerikos lietuvių ekonominė veikla (A. Balčūnas), Simpatija dienos kelyje (V. Kasnė), Neturėjau būti kunigas (J. Kidykas, S. J.), Kas jį suviliojo? (Kunigas), Tėvynėje (D. ir G. Vakariai), Kalba (J. Vaišnyš, S. J.), „Laišku Lietuviams“ 30 m. minėjimas (Redakcija).

Numeris iliustruotas Lietuvoje gyvenančių grafikų darbų nuotraukomis. Viršelio nuotrauka — A. Grigaičio.